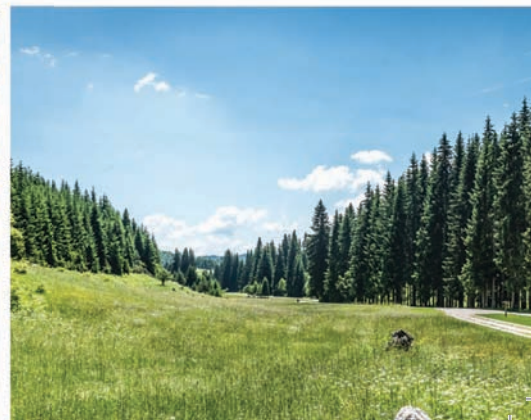
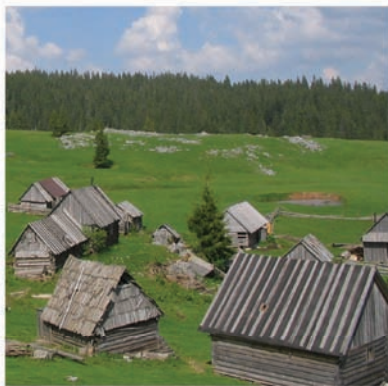

БИОДИВЕРЗИТЕТ – ТО ЈЕ ВАШ ПОСАО

Економски развој у заштићеним
подручјима уз помоћ природе

БИОДИВЕРЗИТЕТ – ТО ЈЕ ВАШ ПОСАО

Привредни развој у заштићеним подручјима уз помоћ природе

Издавач:

Глобални фонд за природу (Global Nature Fund - GNF) у оквиру пројекта ECO KARST, уз подршку Интеррег Дунавског транснационалног програма и средстава која се суфинансирају из фондова Европске уније (ЕФРР и ИПА)

веб-страница: www.globalnature.org

Аутори:

Udo Gattenlöhner, Andrea Peiffer, Ronja Volles (Глобални фонд за природу)

Сарадници:

Nadira Berbić (CENER21), Ana Bordjan (Горска служба Словеније), Anghel Drasovean (Национални парк Апушени), Melina Džajić Valjevac (CENER21), Aleksander Golob (Горска служба Словеније), Zlata Grabovac (Заштићени пејзаж Бијамбаре), Katarina Husnjak Malovec (Парк природе Жумберак-Самоборско горје), Dubravka Kranjčević (Парк природе Жумберак-Самоборско горје), Béla Kuslits (МТА ÖК), Zsanett Laufer (Национални парк Bükk), Ranko Milanović (Национални парк Тара), Christoph Nitsch (Национални парк Kalkalpen), Franziska Pöpperl (Национални парк Kalkalpen), Evelyn Rusdea (Универзитет у Фрајбургу), Andras Schmotzer (Национални парк Bükk), Irem Silajdžić (CENER 21), Jošt Stergaršek (Регионални парк Нотрањска), Alexander Zinke (Агенција за заштиту животне средине у Аустрији)

Изглед и прелом:

Центар за енергетику, животну средину и ресурсе - CENER21, Сарајево

Електронска верзија је доступна на адреси:

<http://www.interreg-danube.eu/approved-projects/eco-karst/outputs>

Мај, 2018

Ова публикација је настала у оквиру пројекта „ЕКО KARST – Екосистемске услуге заштићених крашких подручја - покретачка сила локалног одрживог развоја“ који се спроводи у оквиру Интеррег Дунавског транснационалног програма и који се суфинансира из средстава Европске уније (ЕФРР и ИПА).

Предложено цитирање: Gattenlöhner U., Peiffer A., Volles R., 2018. Biodiversity – It's your business - Economic development in protected areas with the help of nature (Биодиверзитет – То је ваш посао – Привредни развој у заштићеним подручјима уз помоћ природе). Интеррег Дунавски транснационални програм, пројекат ECO KARST

Садгжај

1. Циљ ове публикације и циљна публика	4
2. Екосистемске услуге крашких заштићених подручја - покретачка снага локалног и одрживог развоја	6
3. Шта је про-биодиверзитетско пословање?	6
Шта је биодиверзитет?	10
Шта су екосистемске услуге?	10
4. Про-биодиверзитетско пословање - међународни примери	12
5. Про-биодиверзитетско пословање - приступи у пилот подручјима	20
Парк природе Апусени	22
Заштићени пејзаж Бијамбаре	26
Национални парк Бук	30
Национални парк Калкалпен	34
Регионални парк Нотрањска	38
Национални парк Тара	42
Парк природе Жумберак-Самоборско Горје	46
6. Наредни кораци - предузети мере - како почети	52
Речник термина	56

1. Циљ ове публикације и циљна публика

Циљ ове публикације је да истакне могућности за комбиновање очувања природе и локалног економског развоја како би се створила ситуација у којој сви добијају. Један начин којим то може да се постигне је подстицање такозваног про-биодиверзитетског пословања (ПБП).

Ову публикацију препоручујемо предузетницима, пољопривредницима, управљачима природним добрима и другим заинтересованим странама који желе да науче више о компанијама које успешно усаглашавају своје привредне активности са очувањем природе и биодиверзитетом.

Поред најбољих примера међународне праксе презентоваћемо перспективне приступе из седам пилот подручја пројекта ECO KARST.

Последњи мајстор столар довршава свој „дрвак“ (традиционални чамац), Словенија - Јошт Стергаршек ©

2. Екосистемске услуге крашких заштићених подручја - покретачка снага локалног и одрживог развоја

Ова публикација је резултат пројекта ECO KARST. Мисија пројекта ECO KARST је да се пружи допринос заштити, очувању и одрживом коришћењу крашких екосистема у региону Дунава и Динарских планина подизањем нивоа свести о екосистемским услугама и повећањем броја локалних предузетника који су посвећени коришћењу биолошке разноликости на одржив начин. Пројекат обухвата седам заштићених крашких подручја у седам различитих земаља са заједничким карактеристикама и сличним изазовима. У пројекту ECO KARST развијамо и примењујемо холистички приступ управљању природним ресурсима у седам пилот подручја. У циљу тога спроводи се детаљна анализа локалних екосистема и услуга које обезбеђују друштву. Та процена је описана у посебној публикацији под називом „Екосистемске услуге у заштићеним крашким подручјима“. Ослањајући се на постојеће екосистемске услуге, могу се развити нове пословне могућности које не само што отварају додатна радна места већ и доприносе очувању природе и истовремено развоју локалне заједнице.

Кључни фактор који доприноси успеху је сарадња локалног становништва и управљача заштићеним подручјем, предузетника, НВО и власти. Са њиховим познавањем региона и посвећеношћу могу се развити и спровести нове идеје за послове који на одржив начин користе биодиверзитет.

Крашке влажне ливаде и влажна станишта дом су богатој и угроженој флори, попут дивље гладиоле, Словенија, Фото – архива Друштва Модро небо ©

3. Шта је про-биодиверзитетско пословање?

Про-биодиверзитетско пословање (ПБП) односи се на предузетнике који остварују финансијске добитке, а истовремено на позитиван начин доприносе очувању биодиверзитета.

То је важно јер појединци, заједнице и компаније имају користи од коришћења природних ресурса и екосистемских услуга. Такве екосистемске услуге укључују доприносе екосистема благостању људи и економској продуктивности. Биодиверзитет - разноликост врста, гена и разноликост екосистема - помаже да се обезбеди пружање екосистемских услуга и реализација привредних активности. Он је основа за функционалну привреду и добре услове живота.

Због брзог економског и популационог раста широм света, постепено се повећава потрошња природних ресурса. То, у спрези са загађењем и прекомерном коришћењем екосистема као и са климатским променама, доводи до незапамћеног губитка биодиверзитетских и екосистемских услуга.

Про-биодиверзитетски послови покушавају да разбију овај зачарани круг и омогуће дугорочни привредни развој уз истовремено очување биодиверзитета. У седам пилот подручја најважније привредне гране за развој ПБП су шумарство, пољопривреда и туризам.

Гуштер у Националном парку Бук, Мађарска, Фото - архива Националног парка Бук ©

Шта је биодиверзитет?

Биодиверзитет је разноликост врста, генетска разноликост у оквиру врста (глобално и локално) и разноликост екосистема.

Шта су екосистемске услуге?

Екосистемске услуге су дарови које нам пружа природа. Концепт екосистемских услуга има за циљ да објасни сложени однос између природе и друштва на поједностављен начин. У ту сврху, позајмљује аналогију из економије: пружалац услуга (еколошки систем) нуди различите услуге кориснику (друштво).

Екосистемске услуге се могу поделити у три категорије:

- Услуге обезбеђивања добара – материјалних производа које обезбеђују екосистеми, као што су храна, житарице, воће, гориво, влакно (дрво, вуна), лековито биље, зачини, украсни материјали (цвеће, шкољке), итд.
- Регулаторне услуге – процеси у екосистему који обезбеђују стабилне и безбедне услове живота, као што су регулација квалитета ваздуха, регулација климе, регулација ерозије, пречишћавање воде, регулација болести, сузбијање штеточина, опрашивање, регулација и ублажавање поплава и природних катастрофа, итд.
- Културне услуге – нематеријалне користи које обезбеђују екосистеми, као што су духовно обogaћење, когнитивни развој, инспирисање, опуштање, социјално повезивање, културно наслеђе, естетско искуство и еколошки туризам.

Можете погледати публикацију „Екосистемске услуге у заштићеним крашким подручјима“ за више информација о екосистемским услугама.

Извор: прилагођено из
(Бестандиг & Вуцзковски, 2012)

// 4. Про-биодиверзитетско пословање - међународни примери

Идеје про-биодиверзитетског пословања се све више развијају и примењују широм света. Један од најчешћих примера за ПБП су пчелари. Производњом меда, који се користи као популарна храна са лековитим дејством широм света, пчелари не само да имају зараду, већ и штите биодиверзитет због дејства опрашивања. Посматрано на глобалном нивоу, скоро 90 процената биљних врста које цветају и више од 75 процената пољопривредних култура барем делимично зависе од животињског опрашивања. Пчеле спадају међу најважније инсекте опрашиваче, јер посете велики број различитих врста цвасти сваког дана. Међутим, због промене пољопривредних пракси, коришћење пестицида и губитак многих врста и станишта, пчеле и друге врсте природних опрашивача су под претњом. Пчеларство је из тог разлога врло важна делатност. Посебно, органска производња меда је добар начин да се допринесе заштити врста јер смањује коришћење синтетичких средстава и лекова. Локација кошница је врло важна у органској производњи – треба да буду довољно далеко од индустрије, конвенционалне пољопривреде и аутопутева. Други добар пример ПБП са значајним позитивним утицајем на биодиверзитет су ливдски воћњаци и производња воћних сокова, шире и алкохолних пића. Екстензивни воћњак представља њколошки прелаз између отвореног и пошумљеног подручја може понудити станиште за више од 5.000 животињских и биљних врста. То је због тога што постоје различити слојеви на ливади: земљиште, растиње, маховине, гране и пруће, исушено дрво или рупе у дрвећу обезбеђују различите врсте животних простора. У време сталног интензивирања пољопривреде, ливадски воћњаци нуде склониште за живе организме. Поред заштите биодиверзитета, воћњаци штите земљиште од ерозије, производе кисеоник, карактеришу пејзаж и значајни су за рекреацију и туризам. На наредним странама су описани примери међународних ПБП који би могли да стимулишу иницијалне идеје и дају почетне информације за развој нових делатности у заштићеним подручјима као што су крашке области.

Сакупљач цветова арнике (*Arnica montana*), Румунија. Фото – архива Ecoherba & Bioflora Arusení ©

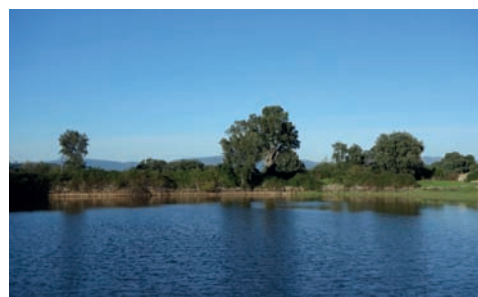
ЧУВАР РЕНСКИХ ОВАЦА, Оберелсбах-Гинолфс, Немачка | Екстензивно коришћење земљишта и сточарство

Породично газдинство г. Колба налази се у резервату RhönBiosphere. Газдинство гаји поврће и крмно биље за њихову стоку, овце, пилиће и гуске. Суседни пољопривредни произвођач са кланицом коље животиње за групу пољопривредних произвођача. Месо затим прерађује локални месар. Заједно са другим пољопривредним произвођачима и прерађивачима, Јозеф Колб је направио локални ланац вредности. Производи се продају у продавници у оквиру газдинства. Око 80% меса се достави ресторанима у региону.

Утицај на биодиверзитет: У сарадњи са немачком НВО за заштиту животне средине (BUND) г. Колб је поново увео ренску овцу у регион, врсту која је готово изумрла. Испаша ове овце на пашњацима у подручју доприноси одржавању пејзажа и очувању биодиверзитета на пашњацима. Сви његови

производи имају сертификат да су органски производи произведени без коришћења хемијских пестицида.

Фактори успеха: Пољопривредни произвођачи користе регионалну производњу домаће ренске овце као јединствену тачку продаје. То је повећало заинтересованост локалних ресторана за дате производе. У резервату RhönBiosphere уведена је општа робна марка под називом „DachmarkeRhön“ за промовисање регионалних производа у складу са строгим критеријумима чланства. Г. Колб је један од више од 300 произвођача, прерађивача, трговаца на мало и ресторана који користи овај регионални бренд. Све те активности су значајно побољшале сарадњу између произвођача и омогућиле бољу размену информација између људи.

DEHESA CASABLANCA-AMBROSÍA, Касерес, Шпанија | Производња, прерада и продаја говеђег меса

Енрике Вега је пољопривредни произвођач, већ, 35 година и управља типичним пољопривредним газдинством од више од 40 хектара на северу Екстремадуре. Газдинство Casablanca-Ambrosía је шпанска „дехеса“, традиционални али и најновији медитерански систем којим се комбинује узгој стоке са шумарством и усевима. На газдинству се производи сертификовано органско говеђе месо. Преко његове сопствене кланице месо се директно продаје потрошачима. Поред тога, од пре пар година газдинство у понуди има туристичке и едукативне активности.

Утицај на биодиверзитет: „Дехеса“ је успешан пример како екстензивна пољопривреда која комбинује усеве, шумарство и испашу животиња није само усклађена са очувањем природе и руралним развојем већ је и неопходна за постизање оба циља. Енрике се од почетка искључиво фокусирао на здраво

земљиште и на одговарајућу густину сточног фонда. Он користи аутохтоне расе крава које у складу са годишњим добима помера на различите пашњаке за испашу. Поред тога, животиње се хране аутохтоним махунаркама.

Фактори успеха: Енрике Вега посматра газдинство као сложени природни систем, а еколошка питања се разматрају у одлукама управе. Директна прерада и пласирање меса на тржиште су централни аспекти успеха компаније, јер се обезбеђује висок квалитет производа и успостављају поуздани односи са потрошачима.

EARTH GOOD FOOD COOP, Скопље, Македонија | Потрошачка задруга за органску храну

Ово је потрошачка задруга регистрована 2015. године. Они организују продају локалних македонских органских производа својим члановима који сваке недеље могу да одберу корпу сезонског воћа и поврћа. Потрошачи који нису чланови задруге могу да купе производе у продавници. Главни циљ је да се обезбеди приступ здравим, поузданим и приступачним органским производима из региона. Три стална запослена радника раде у продавници и недељно запакују око 90 корпи.

Утицај на биодиверзитет: Сва храна која се прода у задрузи је природно произведена без хемијских пестицида или вештачких ђубрива. Око 30 произвођача редовно доставља своје производе. Пољопривредници су изабрани на основу специфичних критеријума као што су, кратке раздаљине, засади са више култура, органска производња и други фактори одрживости. Производи се достављају јавним превозом

чиме се обезбеђује низак степен емисија и ниски трошкови транспорта. Поред тога, задруга учествује у управљању малим уделом отпада: стакло се рециклира а пластичне кесе су потпуно забрањене. Такође, организују и догађај када се размењује семе са произвођачима.

Фактори успеха: Задруга подстиче директан контакт између произвођача и потрошача, на пример организовањем посета пољопривредним газдинствима. Ситни пољопривредни произвођачи профитирају од задруге јер у мањој мери зависе од већих супермаркета. Важни фактори успеха задруге Good Earth су ентузијазам и вредности три суоснивача и власника задруге: оснивање задруге је њихов начин доприноса еколошкој одрживости и здравом исхрани.

HEYLEN BVBA, Гел, Белгија | Одрживо управљање пејзажом

Том Хејлен је основао своју компанију 1995. године са 21 годином након што је као волонтер учествовао у заштити животне средине. Он је пионер у Белгији и био је један од првих који су понудили управљање заштићеним подручјима и пејзажно уређење у складу са природом. Он користи механизацију коју чине багери, дампера трактори и спектар мањих машина. Његови главни клијенти су националне и регионалне владе, организације за очување природе и пројекти ЕУ као што је пројекат EU-Life.

Утицај на биодиверзитет: Једна од главних радних метода је ограничавање збијености земљишта током рада. Стално управљање локацијом које користи тешке машине може нарушити раст биљака. Он, дакле, користи лаке машине са бољом расподелом тежине. На пример, његова компанија коси пашњаке у заштићеним подручјима, спречава да

вресишта прерасту у шуме и предузима шумарске активности у осетљивим срединама. Поред тога користи се што је више могуће природних материјала (на пример: сертификовано дрво, биоразградиво машинско уље). Компанија такође пројектује системе за третман отпадних вода у удаљеним подручјима коришћењем природних система као што су трска и лава камење за пречишћавање воде.

Фактори успеха: Том Хејлен је започео свој посао као једини запослени, док сада има 23 запослена. Стручно знање које је стекао као волонтер у раду на очувању као и захтеви власти били су важни фактори за успешан раст његовог пословања. Стварање еколошке свести међу запосленима и прилагођавање машина су врло важни за његово успешно управљање биодиверзитетом.

URNATUR, Едесхег, Шведска | Еколошки туризам, пољопривреда

Улрика Криниц, биолог и дизајнер, и Хакан Строц, шумар, заједнички поседују пољопривредно газдинство од 50 хектара где су започели своју делатност еколошког туризма 2007. године. Приватни гости и учесници конференција се смештају у изврсне колибе које је изградио Хакан од дрвета из шуме са ентеријерима које је дизајнирала Улрика. Колибе без струје се налазе у шумском подручју изван зоне кућа на пољопривредном газдинству. Гостима се нуди поврће из сопственог повртњака, месо од сопствених оваца, печурке и бобице из шуме као и риба из језера.

Утицај на биодиверзитет: Власници овог еко предузећа кажу да им туризам дозвољава да потроше додатно време на очување биодиверзитет. Међутим, њихов рад на очувању природе у великој мери доприноси високој вредности и посебном искуству које људи могу да доживе на њиховом пољопривредном газдинству. Они настоје да обрађују пољопривредно земљиште

на врло традиционалан начин. На пример, сено се прави крајем јула коришћењем традиционалних техника да се пружи подршка природном расту угрожених биљних врста на њиховим ливадама. Сви производи који се потроше на пољопривредном газдинству су органски произведени или потичу из оближњих извора. Коришћењем соларних плоча за електричну енергију и дрва из шуме за грејање чува се највећи могући број ресурса.

Фактори успеха: Улрика и Хакан кажу да је њима било важно да од почетка фокусирају свој рад на очување природе; они су поносни на здраве екосистеме које су направили и могли би да опишу себе као „произвођаче биодиверзитета“. Такође је важно препознати да постоји растуће тржиште за аутентичан туризам са упориштем у природи. Иако многи људи нису у почетку веровали у њихове идеје, све више људи је заинтересовано за њихове напоре у туризму и биодиверзитету.

WILDERNESS SCOTLAND, Авијемор, Шкотска | Екотуризам, едукација јавности о животној средини

Wilderness Scotland је организатор путовања основан 2001. године који нуди велики број активних авантуристичких одмора и искуство у дивљини на висоравнима Шкотске. Компанија тежи да помогне људима да се повежу са животном средином и уживају у природи на одржив начин. Како би подржала локалну привреду, компанија Wilderness Scotland промовише локално произведену храну и сарађује са малим породичним хотелима и ресторанима.

Утицај на биодиверзитет: Wilderness Scotland покушава да смањи свој утицај на животну средину на различите начине. Спроводи процене ризика за животну средину како би анализирали потенцијалне негативне утицаје њихових путовања и поштује међународни стандард „Не остављај никакав траг“, чиме се обезбеђује да природа и култура не

буду оштећене приликом путовања. Њихови водичи, такође, пролазе едукацију о биодиверзитету и природи. Кроз Програм доприноса очувању клијенти у тренутку резервације могу добровољно да пруже подршку изворним напорима за очување широм Шкотске.

Фактор успеха: Због високог нивоа стручности водича и блиске сарадње са националним парковима у којима раде и са другим управљачима дивљег света, Wilderness Scotland пружа занимљиво искуство дивљине. Виши ниво услуге за клијенте је такође обезбеђен кроз учешће и интеракцију са локалним заједницама и делатностима. Уопштено говорећи, ти напори туристима омогућавају незаборавна путовања.

5. Про-биодиверзитетско пословање - приступи у пилот подручјима

Седам заштићених пројектних подручја суочавају се са сличним изазовима приликом развоја про-биодиверзитетских послова. Међутим, већ постоје неке компаније у свим парковима и околним подручјима које су предузеле иницијалне кораке у циљу заштите биодиверзитета и културног наслеђа. На следећим странама можете прочитати кратко представљање сваког пилот подручја са два локална примера. Те компаније или појединци имају потенцијал да постану ПБП или се већ могу сматрати једним ПБП. Осим тога, ти локални примери се могу пренети на друге регионе.

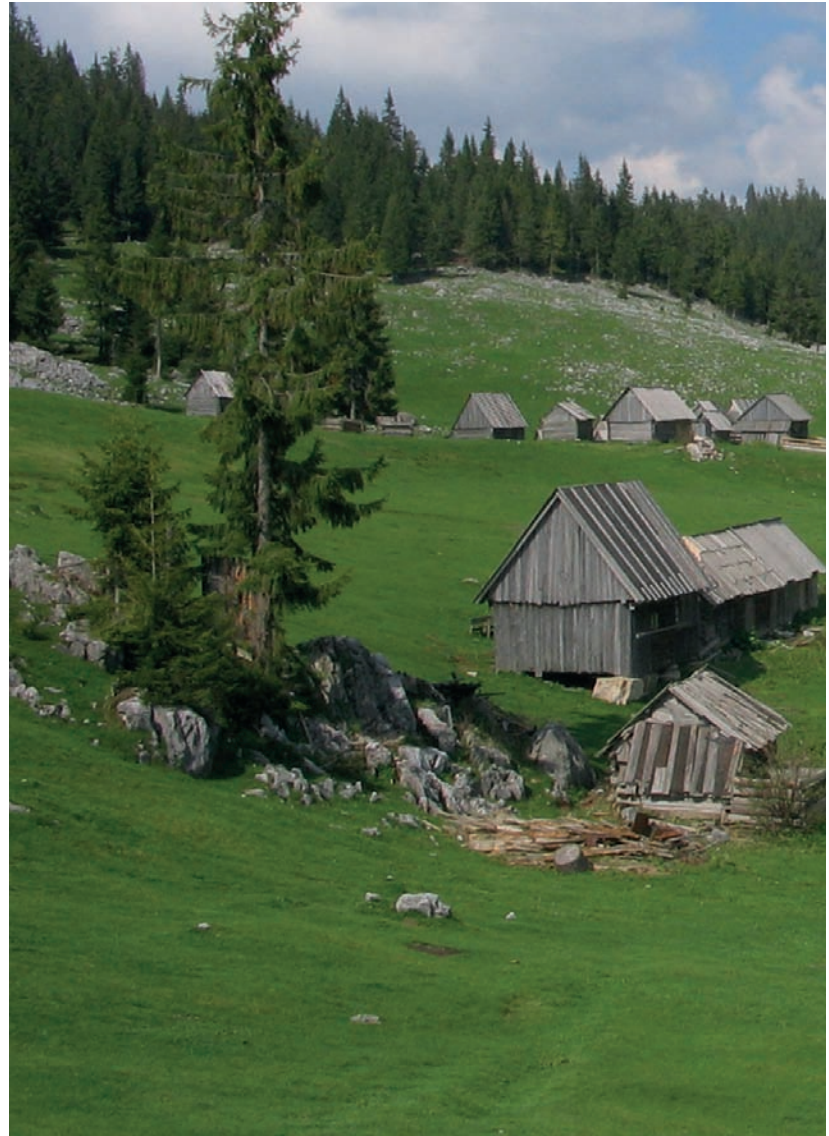

Сеоски пејсаж у Парку природе Апусени, Румунија, Фото – архива Парка природе Апусени ©

ПАРК ПРИРОДЕ АПУСЕНИ

Парк природе Апусени смештен је у западном делу румунских Карпата покривајући област од 75.784 хектара. Подручје карактерише више од 1.500 пећина, шуме и богат биодиверзитет са око 1.550 биљних врста и 1.350 животињских врста. Парк такође обухвата највећу акумулацију подземног леда у свету и локације богате фосилима, као што је Медвеђа пећина. У парку и његовој близини већ функционише већи број предузетника. Начелно, пословни субјекти који раде унутар парка природе треба да имају одговарајућу дозволу. Компаније су углавном мале, од предузећа за прераду дрвета (углавном врло мале) и пољопривредних газдинстава до компанија за лековито биље и туристичких објеката.

Летње насеље - катуни Гардисора у Парку природе Апусени, Румунија, Фото – архива Парка природе Апусени ©

ECOHERBA & BIOFLORA APUSENI,

Ecoherba Ltd., Алба; Bioflora Apuseni Ltd., Клуж, Румунија | ЗЗачинско и лековито биље

Ecoherba & Bioflora Apuseni су резултат дугог процеса интердисциплинарног и интеркултуралног истраживања неколико институција у Европи (Универзитет у Фрајбургу, Немачка; WWF – Велика Британија; Универзитет пољопривредних наука; Ветеринарска медицина Клуж Напока Румунија и AND Weleda). Прве истраживачке студије су започеле 1995. године на Универзитету у Фрајбургу, који је започео пројекат „Aruseni“. Током пројекта „Arnica“ који је уследио успостављен је контакт са Weleda AG у Немачкој 2007. Године, а Ecoherba је основана као резултат овог пројекта истраживања и развоја. Током 2010, по препоруци Weleda, Bioflora Apuseni је основана као одрживо решење за нове социо-економске изазове. Два предузећа запошљавају неких 25 сезонских радника и имају четири стално запослена локална радника. Један од главних производа је лековита биљка планинска арника (*Arnica montana*) која садржи важан састојак за велики број фармацеутских и козметичких производа.

Утицај на биодиверзитет: Фокус компанија је на очувању запуштених пашњака ниског нутритивног садржаја у традиционалном пејзажу Апушенских планина. Такве разнолике ниско продуктивне ливаде и пашњаци су међу најугроженијим стаништима у Европи. Главни циљ је очување ових ливада и пашњака у културном пејзажу који су богати угроженим врстама, кроз моделе одрживог коришћења земљишта и одрживу трговину планинском арником.

Фактори успеха: У сарадњи са Weleda, компаније организују курсеве обуке за локалне сакупљаче како би се обезбедила одржива берба цвасти планинске арнике. Сакупљени свежи материјал се транспортује под одговарајућим хигијенским условима и температурама до локалне сушаре где се обрађује под оптималним условима. Коначан сертификован органски производ, суви цветови арнике, је високог квалитета и откупљује га Weleda AG по коректним ценама.

УДРУЖЕЊЕ „DISCOVER THE NATURE“, Клуж Напока, Румунија | Подстицање одрживог туризма

Удружење „Discover the Nature“ основано је као резултат пројекта IART Territories (иновативне и одговорне туристичке територије). Коњичке туристичке активности су започете 2006. Године, а од 2010. године, удружење организује програме обуке и сертификације за коњичке водиче. Тренутно у програму ради највише седморо људи, већина њих на пројектној основи.

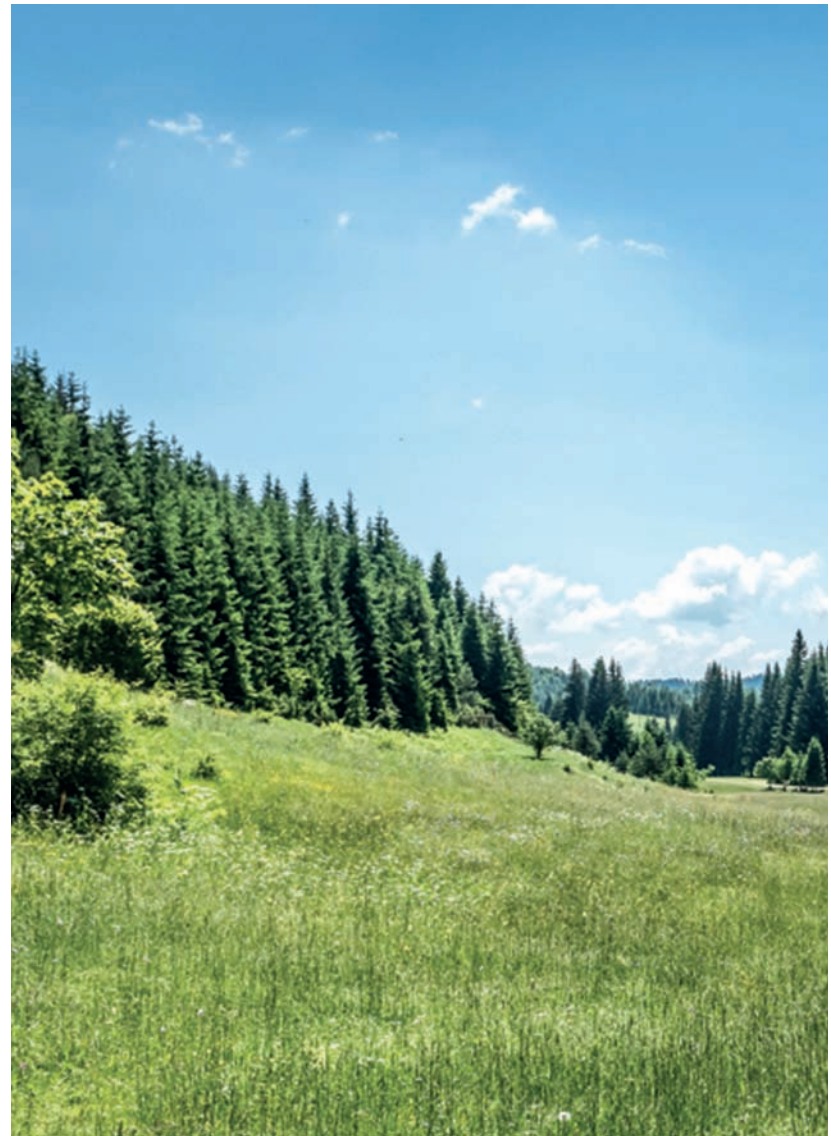
Утицај на биодиверзитет: Идеја мреже је да се развију мале компаније које раде у складу са начелима одрживог туризма како би се побољшала конкурентност руралних подручја у привреди.

Фактори успеха: Главни циљ удружења „Discover the Nature“ је промовисање коњичког туризма као могућности руралних заједница у погледу еко туризма око и унутар заштићених подручја Апушенских планина и других региона у Румунији. Јахање има врло дугу традицију у овом региону.

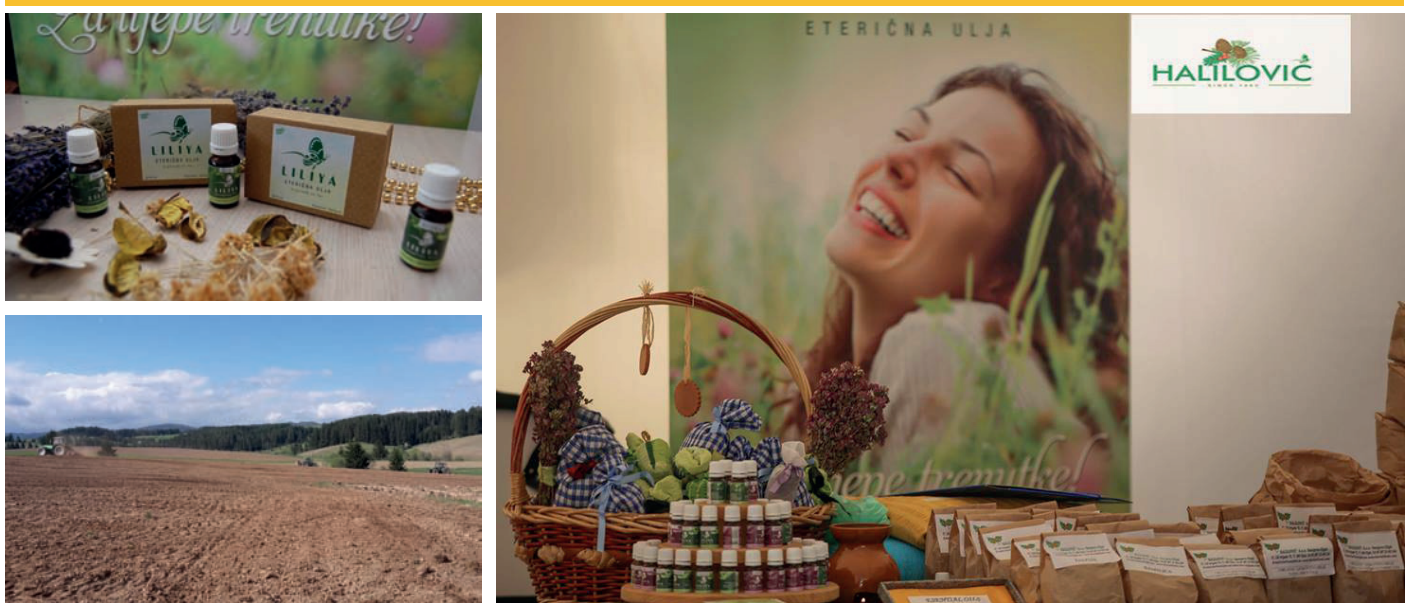
ЗАШТИЋЕНИ ПЕЈЗАЖ БИЈАМБАРЕ

Заштићени пејзаж Бијамбаре по величини има само 497 хектара. Налази се у источној Босни и Херцеговини, северно од Сарајева. Регион карактеришу таласасте планинске ливаде, густе шуме и стеновити кречњачки врхови. У овом заштићеном подручју може се пронаћи преко 800 врста васкуларних биљака, велики број врста сисара, птица, гмизаваца, водоземаца, мекушаца и инсеката. Пејзаж је обликован крашким појавама као што су вртаче и пећине. Иако унутар граница заштићеног подручја нема предузећа која раде, десет заједница око заштићеног подручја имају мрежу малих предузећа које праве производе углавном од локалног зачинског биља и дрвета.

Едукативна стаза у Заштићеном пределу Бијамбаре, Босна и Херцеговина, Велија Хасанбеговић (Visit BiH) ©

БИОХАЛИЛОВИЋ Д.О.О., Илијаш, БиХ | Пољопривреда и прерада биљака

БиоХалиловић д.о.о је породични посао основан 1983. године заснован на узгоју лековитог и ароматичног биља, житарица и поврћа на површини од преко 150 хектара, на надморској висини од 1.000 метара под брендом „Liliya“ производе лековито и ароматично биље, чајеве, етерична уља и декоративне предмете. Предузеће има 10 радника и додатних 100 сезонских радника. Њихови производи се продају у локалним радњама и директно међународним фармацеутским компанијама и апотекама.

Утицај на биодиверзитет: Производи се контролишу кроз два система сертификације органских производа (за европско и америчко тржиште). Главни производи су хељда и друге биљке

које се природно јављају у том подручју, као што је камилица, (Chamomilla off.), матичњак (Melissa off.) и госпин плашт - вирак (Alchemilla sp.).

Фактор успеха: БиоХалиловић нуди различите врло популарне лековите биљке. Захваљујући софистицираној маркетиншкој стратегији, која је развијена у оквиру USAID-овог пројекта и њиховим производима високог квалитета, компанија је повећала своје приходе.

ФАБРИКА „STANDARD FURNITURE“, Илијаш, БиХ | Прерада дрвета, производња намештаја

Standard furniture је фабрика основана пре више од 50 година и данас запошљава преко 750 радника. Њихов намештај се прави од дрвета (храст, буква и орах) које се углавном увози из региона и делова ЕУ. Столице имају кожни тапацир, тапацир од еко коже и сличних материјала.

Фактор успеха: Због високог квалитета и ограничене локалне тражње они не продају своје производе само на националном тржишту већ и широм Европе.

Утицај на биодиверзитет: Сви производи прерађени у фабрици Standard Furniture имају сертификат FSC (Савет за управљање шумама). Стандард FSC има за циљ да очува шуме подстицањем одговорног управљања шумама и стварањем транспарентности за потрошача. Овим стандардима и критеријумима се спречава сеча шума, кршење људских права и загађење животне средине. Тако се могу очувати основне природне функције шума.

НАЦИОНАЛНИ ПАРК БУК

Национални парк Бук простире се преко северних планинских венаца Мађарске и величине је отприлике 43.000 хектара. Регион карактеришу крашки предели и шумовите планине. Биљни и животињски свет региона показује велику разноврсност са суб-алпским и суб-медитеранским елементима. Пећине крију богат и разнолики подземни свет крашких појава и из тог разлога су делимично отворене за туристичке и терапеутске активности. Унутар парка се налази једно село и два насеља (делови) града Мишколца која се налазе унутар парка, а још 20 села се налази по његовом ободу. То је разлог зашто су у региону активна многа мала породична предузећа. Они сакупљају лековите и друге биље, производе џем, сир или сирупе, имају ресторане и нуде смештај.

Зрели плодови крушке у Националном парку Бук, Мађарска, Фото – András Schmotzer ©

BÜKKI SAJT MANUFAKTÚRA,

Моносбел, Мађарска | Пољопривреда, млечни производи, ресторан, кетеринг

Компанија за производњу сирева Bükki Sajt Manufaktúra, основана 2005. године, наставља традиционалну културу сирева из региона. Породични посао са два радника производи око 800 кила сира месечно од млека које добију из свог сопственог система узгоја животиња, алпских коза и мађарских јуница. Током лета животиње се изводе на екстензивну испашу, током зиме Тамаш Шандор користи своје сопствено висококвалитетно сено као и храну од локалних колега.

Утицај на биодиверзитет: Животиње пасу на брдским пашњацима (на надморској висини 400-450 метара) на брдима Бука, у близини националног парка. Те екстензивне травнате површине показују богатство биља. Напуштање пашњака и прекомеран раст жбуња и дрвећа представљају праву претњу за овај пејзаж. Тамаш Шандор и његов тим проводе доста времена у ручном уклањању жбуња док остављају младаре попут јабуке

и крушке. Он не користи никакве пестициде на земљи за испашу. Уместо лекова успешно користи комбинацију биљака да лечи своје животиње.

Фактори успеха: У зависности од годишњег доба, припремају се разни специјалитети од сира како би понудили висок квалитет и разноврсност. Компанија има различите дистрибутивне канале за своје производе: купује их око 30 партнера, углавном хотели и ресторани изван региона, до Будимпеште; сир се такође продаје на локалним пијацама и фестивалима а организују се и дани дегустације сирева. Осим тога, предузеће поседује сертификат за производе националног парка Бук који му је доделио надлежни орган за националне паркове.

Тамаш Шандор

www.bukkisajt.hu/kapcsolat

hegyvidékisajt@gmail.com

Фото – архива Bükki Sajt Manufaktúra

АРХЕОЛОШКИ ПАРК (ARCHEOPARK), Силвашварад, Мађарска | Образовање, пешачке туре

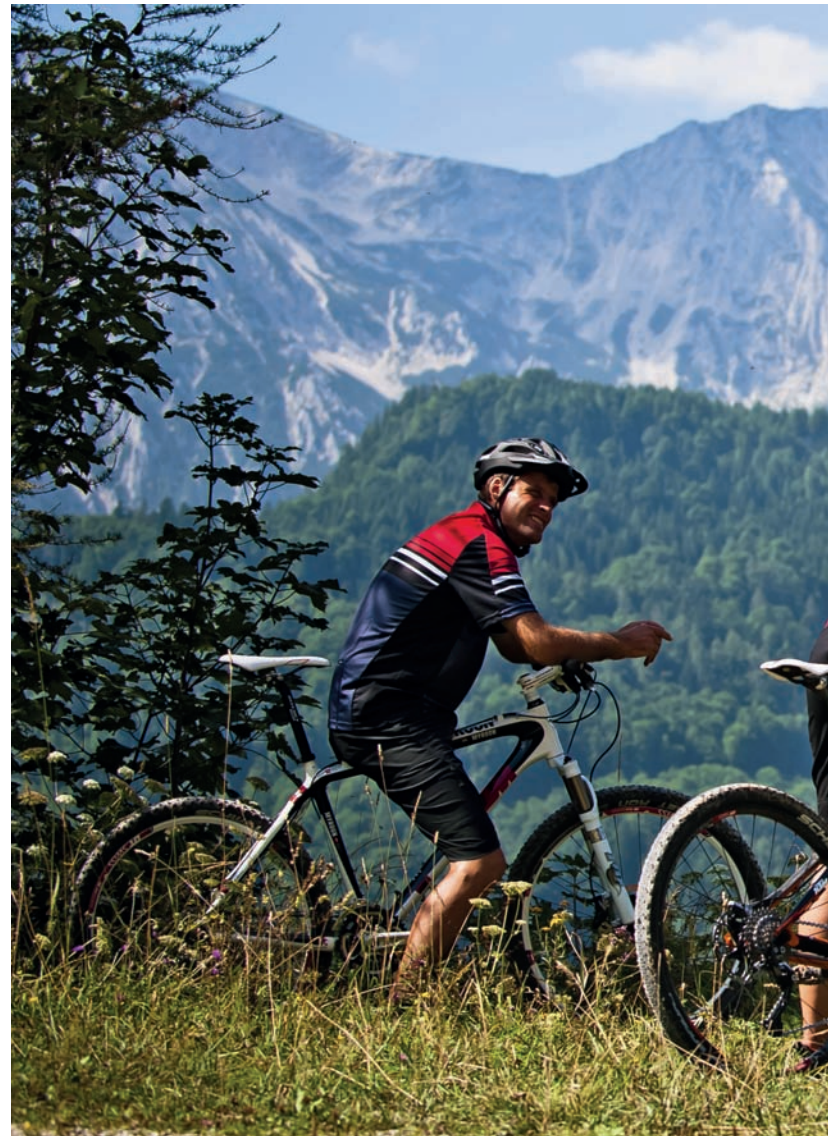
Јозеф Регеш нуди неколико тематских пешачких тура школама, породицама или другим групама у националном парку као што су посете пећинама. Он је основао Археолошки парк у његовом садашњем облику 2011. године. У Археолошком парку, једином парку из каменог доба у Мађарској, млађи посетиоци, посебно, могу да науче нешто о историји региона Бук и испробају живот древних људи на пример, тако што ће направити преисторијске алате. У јеку сезоне, Археолошки парк запошљава два до три радника.

Утицај на биодиверзитет: Деца уче о важности биодиверзитета и утицају климатских промена у националном парку. Посетиоци стичу мултидисциплинарни увид у предео, од археологије до биодиверзитета.

Фактор успеха: г. Регеш се заинтересовао за спелеологију и археологију пре 30 година и од тада је описао неколико стотина нових пећина у националном парку Бук. Као практичар, он користи језик који није специјализован– што је важан фактор успеха . Сваке године његов парк посети око 5.000 посетилаца, већина њих су организоване групе, као што су школска одељења.

НАЦИОНАЛНИ ПАРК КАЛКАЛПЕН

Национални парк Калкалпен у Аустрији штити подручје од 20.850 хектара. Карактеришу га шуме које покривају више од 80 процената подручја. Остатак подручја обухвата планинске борове, алпске пашњаке, стеновите формације и планинске потоке. За национални парк су специфичне различите врсте биљака цветница, инсеката и лептира. Стандардне пословне активности нису дозвољене у националном парку Калкалпен. Међутим, у региону, са 18 општина, постоји велики број средњих предузећа у пољопривреди, производњи хране и туризму.

Поглед на планински ланац Сенгенгебирге у Националном парку Калкалпен, Аустрија - Х. Ербер ©

E-MOBILITY, Штајр, Аустрија | Бициклическе туре, изнајмљивање бицикала и продавнице бицикала

E-mobility је предузеће које ради у националном парку Калкалпен и нуди туре е-бициклима у парк и његову околину. Поред тога, у понуди су дуге туре е-бициклима у околне земље. Клијенти могу да изаберу неку од различитих тура са различитим фокусом, туре до планинских газдинстава, до произвођача воћних вина или друге индивидуалне теме. Из тог разлога и друге заинтересоване стране могу профитирати од тих тура.

Настојања у погледу биодиверзитета: Е-бицикле омогућавају откривање природе националног парка коришћењем електричних возила која не утичу на животну средину посредством загађујућих материја или буке. Природу могу да доживе различите групе људи, различитог нивоа

физичке припремљености и различитог узраста. Поред тога, туре са водичима које нуди Е-mobility обезбеђују одговорније понашање посетилаца националног парка.

Фактор успеха: Е-mobility сагледава потребе нове групе корисника. Е-бицикли имају велику предност јер могу да ускладе људе са различитим нивоима физичке припремљености и различитог узраста. Поред тога, понуда дотиче људе који уобичајено не возе бициклическе туре и истовремено омогућава туристима да истраже шире и више области. То предузећу Е-mobility даје предност међу конкуренцијом која се бави сличним активностима.

KALKALPEN.WILD, Молн, Аустрија | Пласирање на тржиште и дистрибуција премијум дивљачи

Мала компанија kalkalpen.wild пласира на тржиште дивљач из националног парка Калкалпен и околних области. Дивљач се прерађује у једном од најсавременијих објеката који ради по највишим стандардима квалитета. Дивљач се продаје као премиум производ путем интернета. Kalkalpen.wild тежи да користи постојеће потенцијале националног парка.

Утицај на биодиверзитет: Регулисање дивљих копитара у националном парку је неопходно због недостатка великих месождера. Дивље животиње у заштићеном подручју и његовој околини често не долазе у контакт са ђубривима, пестицидима и другим хемикалијама које се користе у пољопривреди. Поред тога, у националном парку дивље животиње се убијају муницијом која не садржи олово и то чине професионални ловци. Тиме се спречава да се само

месо дивљачи загади оловом као и тровање других животиња услед остатака из лова. У плану је да се ловци око заштићеног подручја убеди да користе муницију без олова како би се заштитила природа и добила већа цена за дивљач.

Фактор успеха: kalkalpen.wild намерно користи висок квалитет неконтаминаног меса као јаку конкурентну предност. То привлачи приватне купце и ресторане који цене регионално премиум месо. Пласирање на тржиште се обавља преко платформе специјализоване за месо високог квалитета (www.nahgenuss.at) и интернет продавнице саме компаније. Компанија kalkalpen.wild је освојила друго место на конкурсима за идеје компанија које комбинују очување природе и одрживо управљање.

РЕГИОНАЛНИ ПАРК НОТРАЊСКА

Регионални парк Нотрањска покрива око 22.200 хектара на граници централне и јужне Словеније. Карактеришу га непрекидне шуме букве и јеле којима слободно тумарају мрки медвед, вук и рис и повремено Церкнишко језеро. Подручје показује изузетан биодиверзитет са својим крашким пећинама и ливадама. Готово 3/4 свих врста птица, отприлике 1/2 врста сисара и више од 2/3 свих врста лептира у Словенији могу се пронаћи у регионалном парку Нотрањска. Скоро 11.500 људи насељава 65 насеља смештених унутар граница парка. Многи од њих користе локалне екосистемске услуге, као што су дрвна грађа, сточарство и рекреација са водичима. Локалне компаније су углавном ангажоване у шумарству и преради дрвета док туризам и одржива пољопривреда имају велики потенцијал за привредни развој региона.

Бридасти лук (*Allium angulosum*) у пуном цвату у Регионалном парку Нотрањска, Словенија - Јошт Стергаршек ©

BLUE SKY SOCIETY, Пивка, Словенија | Туре са водичима, едукација јавности о животној средини

Марко Цветко је председник друштва Blue Sky Society и ради као водич пешачких тура у подручју регионалног парка Нотрањска. Могу се резервисати дневне екскурзије различитих дужина које обухватају природне и културне аспекте. Током тура, посећују се историјска места, природне знаменитости и локалне туристичке фарме.

Утицај на биодиверзитет: Туре су резервисане за мале групе од највише 20 људи, како би се смањило утицај на биљни и животињски свет. Током екскурзија, посетиоцима се образлаже вредност биљака и животиња на врло јасан начин демонстрацијом коришћења дивље хране и природних

грађевинских материјала. Поред тога, Марко показује ретке биљне врсте, као што су орхидеје и биљке влажних станишта око језера Цекрница.

Фактор успеха: Марко Цветко и Blue Sky Society успешно комбинују импресиван доживљај природе са вредним информацијама о локалном биодиверзитету. Пред тога, Марко Цветко поседује мало газдинство на којем узгаја различите биљке које се користе за радионице о хербализму и органској производњи.

ТЕКАВЧА ОГРАДА, Грахово, Словенија | Туристичке фарме, ресторан, смештај, пољопривреда

Tekavča ograda је туристичка фарма изграђена у традиционалном стилу 1997. године. Фарма нуди смештај (19 кревета), камп, и ресторан који припрема домаћа јела са производима из њихове органске баште. Поред тога, они обезбеђују информације о парку, бицикле за изнајмљивање и информације о занимљивим локацијама у близини.

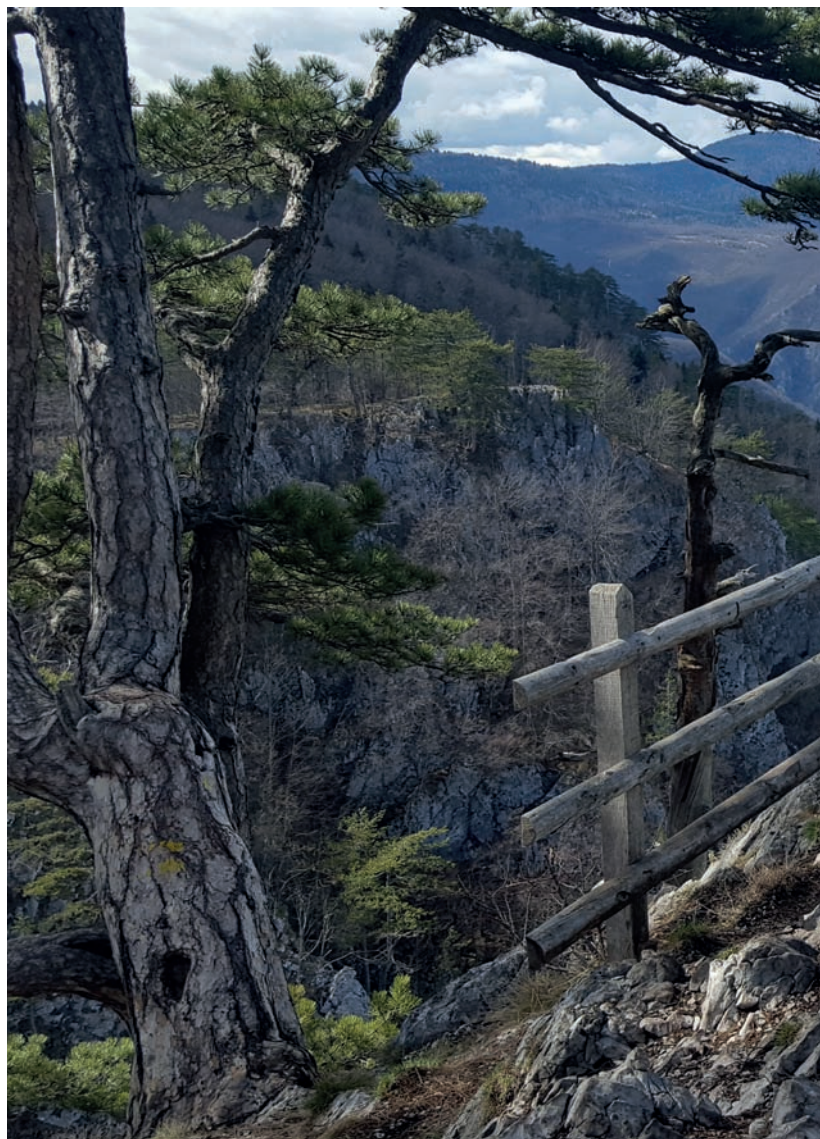
Утицај на биодиверзитет: Поврће се узгаја без пестицида и различите врсте усева се ручно обрађују. Зачинско биље, шумско воће и печурке се сакупљају из регионалног парка. Усеви и сакупљене биљке из парка се прерађују у џем, алкохолна пића и чајеве и доступни су туристима како би им се дочарао квалитет и вредност природних производа.

Фактор успеха: Домаћа храна се користи за припрему традиционалних специјалитета из региона Нотрањска. Tekavča ograda гради привлачну понуду засновану на локалним јелима и органским производима.

НАЦИОНАЛНИ ПАРК ТАРА

Национални парк Тара представља планински масив који се налази у западној Србији и покрива област од скоро 25.000 хектара. Крашку висораван пресеца велики број кањона и клисура. Национални парк Тара је типично шумско подручје које је углавном покривено мешовитим шумама укључујући важне ендемске врсте као што су Панчићева оморика или скакавац. Поред тога, у парку се може наћи велики број археолошких налазишта и споменика који датирају од неолита до савременог доба. Локалне компаније су углавном ангажоване у шумарству и преради дрвета док туризам и производња меда и ракије имају додатни потенцијал за привредни развој региона.

Бањска Стена – најпознатији и најлепши видиковац у регији, Србија - Едмир Прашовић ©

ББ КЛЕКОВАЧА Д.О.О, Бајина Башта, Србија | Дестилерија алкохолних пића

ББ Клековача је основана 1953. године и најстарија је постојећа српска дестилерија, позната по шљивовици са додатком клекве сакупљене у региону. Ракија се производи према традиционалним рецептима у Бајиној Башти у близини планине Тара. Дестилерија има седам радника, у сваком тренутку у производњи има 200.000 литара високо квалитетне ракије, а 11 различитих врста ракије се продају у супермаркетима, дисконтима пића и ресторанима широм Србије при чему се извесна количина и извози.

Утицај на биодиверзитет: У дестилерији се прерађују регионалне сорте шљива које се узгајају на овом подручју током последњих 150 година. Скоро целокупно воће које се

користи се узгаја локално. ББ Клековача подржава начела очувања биодиверзитета.

Фактор успеха: за ракије компаније ББ бира се најбоље воће из региона западне Србије. ББ Клековача није само произвођач воћне ракије, већ у понуди има дегустације, туре и смештај. Дестилерија је вишеструки добитник разних награда у Србији и иностранству. Компанија користи планину Тару као географску ознаку за промоцију и њихов нови слоган је: „Срце Дрине - душа Таре“. Како би истакла регионални карактер производа, компанија поставља фотографије из парка на веб страницу а као лого користи медведа.

ГОРШТАК ДОО, Бајина Башта/Бранешко поље, Чајетина, Србија | Прерада дрвета

Горштак је предузеће за прераду дрвета са 75 радника која је првобитно основана унутар подручја националног парка 1991. године. Горштак производи пелет, дрвене куће и намештај. Мање од трећине дрвне грађе потиче из националног парка Тара, више од половине је из западне Србије а мања количина се увози из Босне.

Утицај на биодиверзитет: Горштак поседује сертификат FSC и стога тежи промовисању одрживог коришћења шумских ресурса. Њихов пелет се производи од дрвног отпада и не садржи никакве хемијске адитиве. Компанија је ангажована на обнављању шума у планинском региону Таре и Златибора, где

је обнављала шуме на приватним парцелама током протеклих пар година.

Фактор успеха: Компанија је израсла из мале породичне фирме у реномирано предузеће тако што је наставила да инвестира у производне процесе и квалитет. Фокус је стављен на пружање професионалних, квалитетних и поузданих услуга по прихватљивим ценама.

ПАРК ПРИОРОДЕ ЖУМБЕРАК- САМОБОРСКО ГОРЈЕ

Налази се у североисточној Хрватској, парк природе покрива 34.200 хектара мозаичног пејзажа. Традиционална села, поља, ливаде, воћњаци и шуме леже на простору на којем се укрштају одлике Динарских планина, Алпа и Панонске низије. Те одлике обезбеђују дом за различите биљне и животињске врсте. Парк је испресецан трговачким путевима још од праисторијског доба, брда Жумбрка су одувек била место културне разноликости. Богата археолошка налазишта са утврђењима, гробљима, сакралном архитектуром и другим остацима људске делатности причају приче о проблемима свакодневног живота из праисторијског, римског, средњовековног и савременог доба. Најскорији специфични културни утицај остварен је у 16. веку са колонизацијом (већинског) православног становништва Ускока, који су оставили трагове о густини насељености и разноликости пејзажа, привредном развоју, обичајима и веровањима.

Панорамски поглед на Мирзло Поље у Парку природе Жумберак – Самоборско горје, Хрватска, Фото – Ромео Ибришевић ©

ПОДЖУМБЕРАК, Костањевац, Хрватска | Туризам, баштованство

Поджумберак је породична пољопривредно-туристичка фарма на којој се храна узгаја и од ње припремају традиционална јела за госте који преноће. Нуди различите активности, можете им се придружити у свакодневним активностима (одржавање баште, брање поврћа и воћа, скупљање бобица, прављење ракије, скупљање сена), организоване пешачке туре кроз ливаде и шуме или бициклистичке туре. Они информишу посетиоце о заштићеном подручју и дистрибуирају промотивне материјале и карте.

Утицај на биодиверзитет: Сва храна коју нуде је произведена на традиционалан начин без употребе пестицида, већи део у њиховој сопственој башти. Екстензивно гајење аутохтоних

сорти и традиционална производња хране доприносе очувању и вредновању локалног биодиверзитета. Ово додатно подржава чињеница да купују месо и млечне производе од локалних произвођача и на тај начин стимулишу одржавање пашњацима.

Фактор успеха: Посетиоци могу активно да учествују у свим активностима на фарми. На тај начин, могу да науче нешто о традиционалној производњи хране и усвоје културу тог подручја. Положај у самом парку природе и његова незагађена средина се користе као јединствене одлике.

ЕТНО КУЋА ПОД ОКИЋЕМ, Клаке, Хрватска | Туризам и кетеринг

Етно кућа под Окићем је породични посао који пружа неколико услуга туристима и локалном становништву. Поред смештаја и кампа, породица Слакопер нуди деци екскурзије и едукативне садржаје, као што су радионице о прављењу хлеба на традиционалан начин. Домаћа храна за друштвена окупљања нуди се у аутентичној руралној кући.

Утицај на биодиверзитет: Храна као што је воће, поврће, сир, вино, ракија, хлеб, димљено месо која је у понуди у ресторану купује се локално од малих локалних произвођача. Пошто се кућа налази на ободу парка природе, они обавештавају посетиоце о заштићеном подручју и дистрибуирају промотивне

материјале и карте. Неке од едукативних активности које нуди Парк природе организују се у етно кући.

Фактор успеха: Етно кућа приказује збирку традиционалних локалних артефаката који на живописан начин сведоче о традиционалном начину живота на селу. Та збирка као и традиционална храна обезбеђују подршку очувању културног наслеђа.

6. Наредни кораци - предузети мере - како почети

Ова публикација је само први корак ка развоју и подстицању про-биодиверзитетских послова у седам пилот подручја. У оквиру пројекта ECO KARST, планирају се додатне активности у наредним месецима како би се дао допринос одрживом развоју региона.

Радионице о про-биодиверзитетском пословању и локалним екосистемским услугама

На различитим радионицама, локални предузетници, удружења и представници управљача имају прилику да идентификују потенцијалне про-биодиверзитетске послове на основу постојећих екосистемских услуга. Разговараће се о потребним корацима за оснивање нових или додатни развој постојећих компанија и развијаће се акциони планови.

Обука о зеленом предузетништву

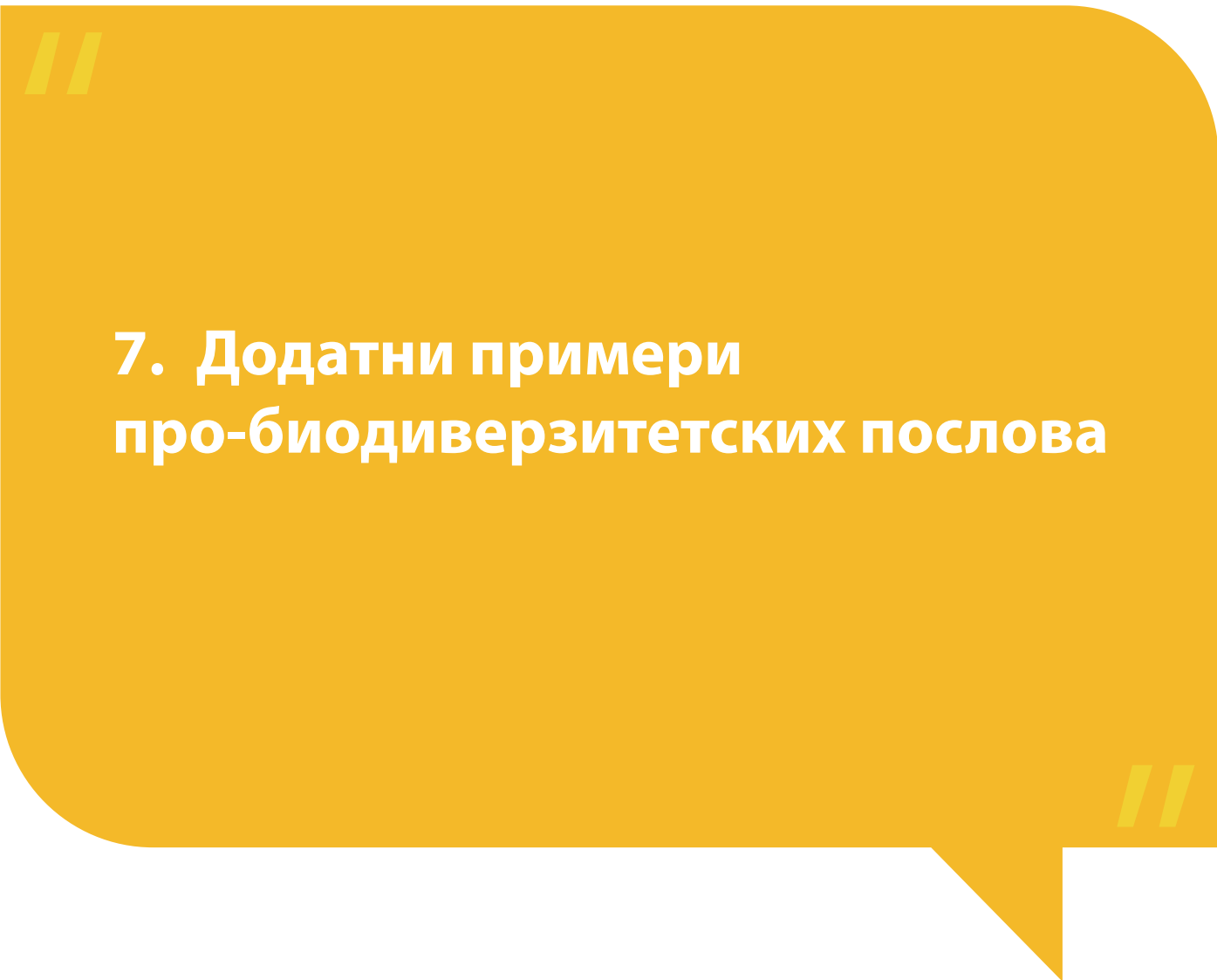
Како би пружио подршку локалним предузетницима пројекат ECO KARST ће понудити обуку о зеленом предузетништву у седам пилот подручја. У оквиру те обуке, стручњаци ће представити практичне савете и вредно знање оснивачима нових компанија.

Награда за про-биодиверзитетско пословање

У циљу награђивања перспективних предузетничких приступа и њиховог промовисања, у сваком од седам пројектних подручја биће награђене најбоље идеје за про-биодиверзитетске послове. Жири ће чинити локалне заинтересоване стране и стручњаци ангажовани на пројекту. Могу учествовати само предузећа из пилот подручја.

Планински ланац Сенгенгебирге, Фото – F. Sieghartsleitner ©

7. Додатни примери про-биодиверзитетских послова

Органска производња и екотуризам

Sapoori di Bea; Абруцо, Италија

Породично пољопривредно газдинство у националном парку Мајела; производи старе сорте житарице коришћењем традиционалних техника; нуди образовање деце о животној средини; посетиоцима нуди локално произведену храну.

<http://www.saporidibea.it/en/agriturismo/>

Сакупљање дивљег биља

Plantamell; Сврљиг, Србија

Породични посао, запошљава локалне сакупљаче који сакупе преко 100 различитих врста дивљих биљака и лековитог биља у једва насељеном подручју површине преко 500 km², без интензивне пољопривреде или индустрије; поседује сертификат FairWild стандарда који доказује одрживу бербу дивљих производа.

www.fairwild.org/news/2017/8/14/wild-about-rose-hips-in-serbia-newly-certified-ingredients-o.html

Производња лековитог балзама

Karelia Arctic Oy; Хелсинки, Финска

Производња балзама са лековитим дејством из смоле смрче; користи се рецепт стар сто година; приликом прикупљања смоле стабла се не оштећују јер се одговарајућа опрема; власник шуме има финансијску корист чиме обезбеђује подршку за одрживо управљање шумама.

<http://pihqa.com/en/>

Производња и прерада соли

Soline Pridelava soli; Порторож, Словенија

Со се добија у потпуности природном кристализацијом из парка природе Сечовље Салина; рад се обавља ручно коришћењем старих алата; производи за негу коже се директно нуде у локалној бањи а извозе се широм света.

<http://www.soline.si/en/shop>

Производња прерада и дистрибуција меса и животињских производа

Bäuerliche Erzeugergemeinschaft Schwäbisch Hall, Немачка

Велика регионална задруга пољопривредних пословних субјеката, месара, млекара, ресторана и продавница које раде са месом и животињским производима произведеним на регионалном нивоу без употребе антибиотика и генетски модификованих биљака; један од пољопривредника је поново увео стару врсту свиња која је била на ивици истребљења.

www.besh.de

Производња и пласирање дестилата на тржиште

Stählemühle; Eigeltingen-Münchhof, Немачка

Јединствени и скуп дестилати и алкохолна пића од различитог воћа, бобица, ораха, биља и поврћа; обрађују се и продају ретке врсте сакупљене у шумама у малим количинама.

www.staehlemuehle.de/de/index.php

Пласирање висококвалитетне хране на тржиште

Дизелдорф, Немачка

Интернет трговац на мало високо квалитетним и специјалним производима из целе Европе; специјалитети од старих или традиционалних врста могу се купити у интернет продавници; компензација за емисију CO2 за еколошки прихватљив ланац вредности.

www.genusshandwerker.de/Produzenten/

Пласирање органских производа из резервата биосфере

Vivasphera; Петерсберг, Немачка

Органски производи из немачких резервата биосфере; сваки производ доприноси очувању специфичних врста које прате експерти; производи се дистрибуирају преко великопродаја, продавница органских производа и деликатеса.

www.vivasphera.de

Кафић/ресторан

Muir Woods Trading Company; Мил Вели, Сједињене Америчке Државе

Смештен у Муирским шумама, националном споменику Калифорније; нуди локалну храну; примењује технике очувања воде, смањења потрошње електричне енергије, управљања отпадом, рециклирања како би допринео очувању ресурса у парку.

www.muirwoodstradingcompany.com/think-green/

Храњење риђе луње

Girgin Farm; Рејадер, Уједињено Краљевство

Пољопривредно газдинство које је започело храњење риђих луња 90-тих година када су птице биле врло ретке у УК; данас прехране до 500 животиња дневно; посетиоци долазе да посматрају храњење и плаћају надокнаде; газдинство има три радника.

www.gigrin.co.uk

Екотуризам

Green Visions; Срајево, Босна и Херцеговина

Група за еколошки туризам и заштиту животне средине која нуди планинске шетње и пешачење; пионир у Босни и Херцеговини; посвећена промовисању и очувању природног и културног наслеђа високогорја; смештај је углавном по кућама локалног становништва или у планинским брвнарама. Јела су традиционална и органска а обезбеђују их локални становници.

www.greenvisions.ba

Екотуризам

Limes Farm; Лудам, Уједињено Краљевство

Колибе за одмор са наградом за зелени туризам; различити напори да се побољша еколошка погодност: фотонапонски панели, гнезда за слепе мишеве, сове и ластавице, подручја дивљег цвећа, хотели за бубе; добровољни прилози од 1,00 £ по посетиоцу могу да се дају организацији „Love the Broads“, која прикупља средства за подршку очувања пејзажа и природе у националном парку.

www.limesfarmholidays.co.uk/About/Green-Credentials/

Речник термина

Фер трговина	Фер трговина је трговинско партнерство засновано на дијалогу, транспарентности и поштовању које тежи већој праведности у међународној трговини. Фер трговина доприноси одрживом развоју тако што обезбеђује боље услове трговања за маргинализоване произвођаче и раднике и гарантује њихова права. (WFTO, 2018)
Уведене (алохтоне врсте) врсте	Врсте, подврсте или нижи таксони, уведени изван њихове природне прошле или садашње распрострањености; обухватају било који део, гамете, семе, јајашца или пропагуле таквих врста које би могле да преживе и касније се репродукују. (Секретаријат Конвенције о биолошкој разноврсности, 2002)
Аутохтон	Пореклом са одговарајућег места посматрања, приземан (на пример, стене у геологији, животињске и биљне врсте у очувању природе, или дрвенасте јединке у шумарству); домаћи (Речник термина - Савезна канцеларија за очување природе (BfN) Немачка)
Биолошка разноликост (биодиверзитет)	„Биолошка разноликост“ је разноликост међу живим организмима из свих извора, укључујући, између осталог, земаљске, морске и друге водене екосистеме и еколошке комплексе чији су они део; обухвата разноликост унутар врста, између врста и разноликост екосистема. (Конвенција о биолошкој разноврсности, 1992)
Конвенционална пољопривреда	Конвенционална пољопривреда је употреба семена које је генетички измењено помоћу различитих традиционалних начина оплемењивања, изумимајући биотехнологију, а које није сертифициковано као органско. Неки конвенционални начини оплемењивања се користе хиљадама година, често да би се развиле биљке бржег раста, већих приноса, отпорне на штеточине и болести, произвело веће семе или слађе воће. (USDA, 2015)
Културне услуге	Нематеријалне користи које обезбеђују екосистема, као што су духовно обогаћење, когнитивни развој, инспирисање, опуштање, социјално повезивање, културно наслеђе, естетско искуство и еколошки туризам.
Екосистем	Динамички комплекс заједница биљака, животиња и микроорганизама и њихове неживе средине који узајамно делују као функционална јединица. (Конвенција о биолошкој разноврсности, 1992)
Екосистемске услуге	Користи које људи имају од екосистема. Обухватају услуге набавке добара, као што су храна и вода; регулаторне услуге, као што су регулација поплава, суше, деградација земљишта и болести; помоћне услуге, као што је формирање земљишта и кружење хранљивих материја; и културне услуге, као што су рекреативне, духовне, верске и друге нематеријалне користи. (Миленијумска процена екосистема)
Екстензивна пољопривреда	Систем узгоја усева помоћу малог броја радне снаге и малог капитала у вези са делом земље који се обрађује. Принос усева у екстензивној пољопривреди зависи пре свега од природне плодности земљишта, терена, климе и доступности воде. (www.britannica.com)
Фауна	Све животиње на датом подручју. (Конвенција о биолошкој разноврсности, Речник термина)
Флора	Све биљке на датом подручју. (Конвенција о биолошкој разноврсности, Речник термина)
Сертификат FSC (сертификат Савета за бригу о шумама)	Стандард FSC има за циљ очување шума подстицањем одговорног управљања шумама и стварањем транспарентности за потрошача. Критеријумима се спречава сеча шума, кршење људских права и загађење животне средине.
Станиште	Станиште је место или врста локације на којој се организам или популација природно јавља. (Конвенција о биолошкој разноврсности, 1992)

Ливадски воћњаци	Ливадски воћњаци се дефинишу као засад високих стабала воћа која су раштркана на ливадама, пашњацима или поред пута. Пошто су стабла прилично размакнута између себе ово подручје може да се користи и за терање стоке. Добро је позната еколошка вредност ливадских воћњака као одлике нашег културног пејзажа који је вредан очувања. (www.rabenhorst.de)
Аутохтоне врсте	Флора и фауна које се природно јављају у датом подручју или региону. Такође се називају и домаћим врстама. (Конвенција о биолошкој разноврсности, Речник термина)
Олиготрофни травњаци	Травњаци на влажном земљишту које је сиромашно хранљивим материјама и које је често тресетно, у бореалним, неморалним и степским зонама. Обухватају сирове киселе травњаке у којима доминира <i>Molinia caerulea</i> и краће влажне травнате пустоши са врстама <i>Juncus squarrosus</i> , <i>Nardus stricta</i> и <i>Scirpus cespitosus</i> . (EUNIS класификација станишта)
Органска сертификација	Органска сертификација је међународно признати сет стандарда који за циљ имају да докажу да су пољопривредни и прехранбени производи произведени са нагласком на заштиту земљишта и воде, повећање биодиверзитета и одговорну употребу енергије и природних ресурса. (www.bureauveritas.com)
Поликултура	Поликултура је средство природног сузбијања штеточина и развоја одрживе аквакултуре у којој одређене врсте, као што су шкољкаши, могу да концентришу и акумулирају патогене микроорганизме и хемијске супстанце у загађеним водама, чиме се смањује потреба за присуством пестицида. (www.sciencedirect.com)
Услуге набавке добара	Материјални производи које обезбеђују екосистеми, као што су храна, зрневље, воће, гориво, влакно (дрво, вуна), зачинско биље, природни лекови, украсни материјали (цвеће, шкољке), итд.
Про-биодиверзитетско пословање/делатност	Про-биодиверзитетско пословање/делатност је комерцијално предузеће које остварује добит кроз очување биодиверзитета и делатности одрживе употребе. (МУОПР, 2009)
Пестицид	Пестицид је средство које спречава, уништава или сузбија штетни организам (штеточину) или болест, или штити биљке или биљне производе током производње, складиштења и транспорта. Термин обухвата, између осталих: хербициде, фунгициде, инсектициде, регулаторе раста и биоциде. (Европска комисија)
Заштићена подручја	Заштићена подручја су јасно дефинисани географски простори који су признати, којима имају намену и којима се управља, правним или другим ефективним средствима, како би се постигло дуготрајно очување природе са повезаним екосистемским услугама и културним вредностима. Заштићено подручје може бити или у јавном или у приватном власништву. (МУОПР, 2008)
Заштићене/угрожене врсте	Врсте биљака, животиња и гљива које су у националним прописима или класификационим системима означене као врсте под претњом или угрожене врсте или које се наводе као угрожене или критично угрожене у Црвеној листи угрожених врста Међународне уније за очување природе и природних ресурса и/или које се наводе у Додацима I, II, или III Конвенције о међународној трговини угроженим врстама дивље фауне и флоре (CITES).
Регулаторне услуге	Екосистемски процеси који обезбеђују стабилне и безбедне услове живота, као што су регулација квалитета ваздуха, регулација климе, регулација ерозије, пречишћавање воде, регулација болести, сузбијање штеточина, опрашивање, регулација и ублажавање поплава, итд.
Врсте	Група организама који су способни да се слободно размножавају међусобним парењем/укрштањем али не са члановима других врста. (Конвенција о биолошкој разноврсности, Речник термина)
Васкуларне биљке	Васкуларне биљке су биљке које користе специјализовано ткиво за преношење хране и воде у различите делове биљке. Примери васкуларних биљака обухватају дрвеће, цвеће, траве и винове лозе. Васкуларне биљке имају систем корена, систем изданка и васкуларни систем. (www.sciencing.com)
Ливаде дивљих биљака	Поље које се специфично узгаја да произведе сено; сва стока се склања у касно пролеће како би вегетација могла да поратсе и процвета. Ако је такво поље богато цвећем оно се описује као ливада дивљег цвећа и тај термин се може применити за велики број врста травњака укључујући равничарске киселе, неутралне и кречне травњаке. Такво цветно богатство је и естетски задовољавајуће и еколошки важно. (www.forestry.gov.uk)
Дивље врсте	Организми (животиње, биљке или гљиве) у одгајалиштима или који живе у дивљини а који нису одгојени тако да им се промени њихово природно стање. (Конвенција о биолошкој разноврсности, Речник термина)

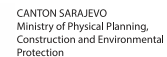
Interreg

EUROPEAN UNION

Danube Transnational Programme

ECO KARST

Информације и ставови у овој публикацији су информације и ставови аутора пројекта ECO KARST и не одражавају нужно званично мишљење Европске уније/Дунавског транснационалног програма. Ни институције ни тела Европске уније/Дунавског транснационалног програма ни једно лице које поступа у њихово име не могу се сматрати одговорним за потенцијално коришћење информација садржаних у овом тексту.

Пројекат се суфинансира из средстава Европске уније (ЕФПР и ИПА).
www.interreg-danube.eu/approved-projects/eco-karst

Национални парк Тара
Миленка Топаловића бр.3, 31250 Бајина башта, office@nptara.rs, www.nptara.rs